

Božena LOBOREC

Zapis o jednoj generaciji

Domaća zadaća za susret nakon 35 godina generacije koja je započela školovanje na Gimnaziji u Koprivnici 1938/39 i došla 1943. godine do V razreda. U Koprivnici, 18. V 1974.

OD KOLIJEVKE PA DO GROBA NAJLJEPSE JE ĐAČKO DOBA

Sada, kad sjedimo u jednom od razreda naše stare škole, opčinjeni se vraćamo u blještavo doba naše mladosti. Znatiželjno zvjerkamo oko sebe i kriomice provjeravamo godine na našim licima, prepoznajemo stare crte, prisjećamo se kretnji i glasa, i onog nezaboravnog vremena kojeg smo ovdje zajedno proživjeli, kao što velj pjesnik: »džepova punih tajni rodoljubivih i ljubavnih«, spoznavajući tek sada koliko je istine u đačkoj uzrečici: od kolijevke pa do groba najljepše je đačko doba.

Vjerujem da vam svima kao i meni od uzbuđenja jače kuca srce jer, eto, poslije 35 godina opet smo tu, opet sjedimo u klupama, opet zajedno i akači i bekači i vlakaši, opet đaci pred svojim profesorima, odlikaši i drugoređaši, štreberi i popravkaši, malo hrabri, malo plašljivi, malo ozibljni, malo lakomisljeni, kao što smo i nekad bili. S poštovanjem i ljubavlju gledamo svoje profesore, ali u jednom kutu svog ponovnog đačkog srca strepimo, neće li netko od njih otvoriti onu strašnu knjigu pred kojom smo se znojili i koja nam je svojski dodijavala, ali bez koje ne bi bilo omiljenog, mada nekad i kvrgavog, đ-

čkog života. Zateknu li nas danas naši profesori nespremne, pokušat ćemo se nekako izvući kao što smo se izvlačili i prije 30 i više godina, ako ne znatno spretnošću i oštroumljem jednog ili drugog, jer kakav bismo mi razred bili, ako ne bismo pomogli jedan drugom kad prigusti.

Od nas sto i troje, živih osamdeset, ovdje nas je pedesetoro odraslih ljudi različitih zanimanja (oficira, ekonomista, liječnika, inženjera, profesora, agronoma, kemičara, fizičara, geodeta, novinara, pravnika, financijskih i raznih drugih struka), a ipak sada smo svi samo đaci kao što smo i nekad bili i nimalo se ne bismo začudili da Naci Vukotić vikne kao nekad: »Ide frater!« pa da ga Ruf kao nekad najuri iz razreda. Eto, Nada Sabolova je došla bez kečkica, ali sigurno dobro pamti da kod profesorice Krušec nije bilo dobre ocjene iz njemačkog, ako nismo njene uvojke splele u kečku, zavezale vunom ili mašlekima i kao svetice ponavljale: können, mögen, müssen, sollen, wollen, wissen, dürfen. Sjećate se, cure? Ali kad je došla profesorica Maja Veseli, nikakve kečkice i mašleki nisu palili. Jednostavno: znaš-ne znaš! Trećega nema! Branka će nam, nadamo se, još danas otpjevati Karolinu kao što ju je nekad pjevala za katedrom, iako se brani da je dokazano kako nema sluha. Ja danas nisam otišla kao prije trideset i nešto godina pod kip svetoga Antuna i nisam uzdisala kao nekad: »Daj sveti Antune da Teca ne dojde v školu, daj sveti Antune da si nogu ftrgne!« jer sveci me nisu slušali nekad pa me ne bi ni danas jer kad je profesorica Dolenc rekla: »Za ne stoji ispred infinitiva« onda — za ne stoji ispred infinitiva! i tu ne pomaže ni sveti Antun ni cijela božja familija, nego — uzdaj se u se i u svoje kljuse (i, eventualno, u kojeg šaptača, ako upali). Ali zato, kad ju je naslijedila profesorica Ogrinec, bilo je haj! jer kad god je najavila ispitivanje — bris na polikliniku! Eh, od kakvih sve bolesti nismo bolovali! Doduše, bilo je i profesora koji su se često razboljevali i koji su tražili lijeka svojim bolestima na poliklinici. Nadamo se da se profesor Vrbić toga sjeća!

Bili su to divni dani! Divni, ako si znao, a zlo i naopako ako je profesor otvorio imenik na tvojoj stranici, a ti nemaš blijeđe veze, ili kako veli Mirica Kenda: bilo je dramatično dok nešto nismo znali!

Uspomene! Uspomene proviruju iz svakog kuta, iz svih zidova ove stare zgrade i odzvanjaju kao eho u našim ušima. Zato i danas čujemo: »Marvo, vi ste za kotec!« našeg profesora Švarca kad u crnoj, od krede zamazanoj kuti, s trokutima i dnevnikom pod rukom, ulazi u razred i gleda nas svojim tobože strogim očima. Kad te izvede, uvijek malo ljut, pred ploču i kad sve izračuna sam, vikne mračno: »Na mesto, tebi je dosta — tri!« a ti odlepršao kao na krilima do svoje klupe ponosan i uvjeren da zaista znaš »zmotanu motiku«, kako se u naše vrijeme zvala matematika, pa sretan zaželiš da izljubiš i klupe i zidove i profesora zbog svoje pameti. Kasnije ti je profesor Čudovan razbio divne iluzije i premda bi ti pristao na svako ime iz zoologije, profesor Čudovan te ostavljao na milost i nemilost tvojoj ljudskoj spodobi da sam odrediš koje ti ime najbolje odgovara.

A tko bi mogao zaboraviti uzrečicu profesora Radoničića: »O, ti budalo sto tisuća puta!« ili onu profesora Serdara: »Konjabeles, bacit ću te kroz zatvorene prozor!« A kad bi profesor Vrbić rekao: »Bonžur, aseje-vu!« (pojma nemam danas kako se to piše!) bio je sigurno dobre volje i tada smo svi znali francuski, ako ne baš kao oni na Sorboni, a ono kao solidni koprivnički gimnazijalci. Ako je pak rekao kratko: »Aseje-vu!«, zrakom je prošao drhtaj jer to nije slutio na dobro. Ako su mu k tome još i brci gledali u zemlju, onda je svakome bilo jasno da je bog na zemlju poslao svoga osvetnika u liku profesora Vrbića i da će umjesto »tre bijen« biti — kom si kom sa, tj. svakojako. Najdivnije je bilo kad je profesor Vrbić skinuo cipele i odmarao noge. On noge, mi dušu i glavu. Na zamjenu francuskog znao je doći profesor Doleneć, a to je značilo — pjesma! Doslovno. Još se i sad sjećam: frere Zake, frere Zake, dorme vu, dorme vu, sone le metine, din, den, don! A tada pamtim i Marseljezu. Na satu prirodopisa ili zemljopisa znao se razljutiti.

Onda bi pitao: »Koja rijeka teče ispod dravskog mosta?« a zbunjena đačka glava misli i misli — jer nešto jest poznato, ali što? Na satu našeg planinara, novinara i stručnjaka za đurđevačke peske, profesora Blaškovića jedan drugoređaš nije znao gdje raste loza od koje se dobiva šampanjac pa mu Gaži u posljednji čas šapne: »U kampanji!« Što je pomislio profesor, to je tajna, ali se Gaži namučio dok je drugoređaš ispravio zemljopis. Kad se nije radilo o njegovom predmetu, profesor Blašković bi savjetovao đaka-nespretnjaka: »Ako te profesor pita, nemoj šutjeti, govori, makar molio očenaš!« Zato je, valjda, na svom predmetu i slušao sa četiri uha. Kao i svi đaci i mi smo imali svoje ljubljene i neljubljene predmete. U prve je sigurno spadala gimnastika jer se pamet selila u ruke i noge, ali malo tko je svoju privrženost gimnastici pokazao kao Bodinovac. Kad je Joco Klaić naredio dečkima da skinu sve do potkošulja i gaćica, oni to nisu htjeli jer je bilo hladno, ali se Bodinovac skinuo i stao pred svoj razred bijel kao sir pa su dečki vikali: »Napred, sirec!« Tako je i ostao — Sirec! Lakše je bilo Vuljak Zlatka zvatj — Valjak, Željka Gregla — Žiljo, Borščak Vladu — Vujec, Cmrk Anicu — Cmrkica, a kako su nadimke dobili Dres, Lonec i Škaf, nerazdruživa trojka, to je cijela priča. Ferbežar je mislio da ima posebnu golmansku sreću u jednoj bijeloj vesti pa je prije svake utakmice trčao kući po svoj dres, tako je ostao — Dres. Vukotića je tata tako »lijepo« ošišao da su dečki bili uvjereni da mu je kod šišanja držao na glavij lonac pa je ostao — Lonec. Sestrića su zvali Sever i »tepali« mu: »Sever je laf, ima glavu kaj škaf!« Škaf je ostao!

A kako smo se tek oduševljavali time — što ćemo postati kad odrastemo. Branka i ja smo provele dane i dane maštajući da ćemo biti, nemojte se smijati — mornari! Budućnost je čučala u nama ma koliko smo joj se ugibali i bježali za snovima, jer kako inače protumačiti što je Branka svoju zadaću »Proljeće i ja« kod profesorice Ljepave, ukrasila travicom i cvjetićima dok je Gaži pisao realistički o tegobama sela, ako u tome nije bilo lucidnog bljeska budućnosti: Brankinih kazališnih dasa-

ka i Gažijevo Zelenog plana!? Profesorica Ljepava i ne zna, možda, koliko je zaslužna za našu »Podravku«. Da nije spalila Gažijeve pjesme, Pavle bi danas mislio o versima umjesto o juhi i vegeti.

Naše mladenačke mimovane mudrosti ostale su ipak zapisane. U spomenarima. Divno ih je danas prolistati i u njima naći besmislene, a ipak tako mile stihove kao što su ovi iz Leinog spomenara: »Sjeti se na nas u pola noći kada buha na tebe skoči« ili iz Miričinog: »Primi se rajngle i kuhače jer ljubav nije za glupače«.

Eh, ljubav! Tko nije proživio đaćku ljubav, nije bio pravi đak! Koliko, puta nismo napisali zadaću ili nismo naučili lekciju zbog »najljepša pjesma si ti, o tebi sanjaju svi moji sni«. Prve simpatije, papirići što potajno putuju ispod klupe, prvi stidljivo poklonjeni cvijetak, pogled ispod oka, med što je tako često skupljan s prvog trnja — ne može se lako zaboraviti. Koliko puta smo mi, cure, išle zaobilaznim putem iz škole po onoj »ulicama kružnim ne bih il te srela«, a koliko puta su se dečki pravili važni, ne bi li osvojili naša srca, po onoj »ti mog si srca raj«. Mi smo, doduše, gledale malo starije, a dečki malo mlađe, ali svi smo bili uvjereni da proživljavamo grčke tragedije. Mirica i Lea potukle su se tobože zbog nogometa. Branka je dobila kod kuće batine što je pala u mulj kad je vodila Blaževiću na rendes, a Božica Sabo je svog kavalira provjeravala govoreći mu: »Stani u blato, ako me voliš!« i on je — stao! Umjesto da učimo hrvatski, francuski, povijest, zemljopis, matematiku, fiziku, umjesto da crtamo ili radimo ručni rad, mi smo pjevali, pjevuckali, pjevušili i uzdisali tadanje šlagere: Tri palme na otoku sreće, ili: Noćas ću draga tebi šaptat nježne riječi! a kad smo iz jednostavnih ljubavnih muha napravili traagične slonove, opraštali smo se uz šlager broj jedan: Sanjaj Marelo, ja ti više neću doći i tužna mladost brzo će proći...

Sve su to slatke tajne tihih patnji koje nas sjećaju na jedan obavezni (nekome i fakulativni) školski predmet, iz kojeg ocjenu, doduše, nisu zapisivali naši profesori, ali ispod mnoge jedinice u imeni-

ku đavolski je virila petica iz — ljubavi.

I tako, sjećamo se danas i ovoga i onoga, ali tko će sve spomenuti u jednoj običnoj domaćoj zadaći kad nam za uspomene ne bi bili dosta ni dani.

Iako smo đakovali u teško vrijeme rata koji se nemilosrdno uplitaio u našu mladost, mi smo bili đaci sa svim osobinama đaka-đavola, uvijek spremni na smijeh, na podvalu, na zabušavanje, na brbljanje i frfljanje, prčili smo se znanjem i neznanjem, grizli smo nokte, žmirkali, zamuckivali, gordili smo se i venuli, nekad preglasni, nekad bezglasni, prije 35 godina, u vrijeme što je tako nalik svakom đaćkom vremenu, ali u vrijeme samo naše, ono na koje mislimo kad kažemo: od kolijevke pa do groba najljepše je đaćko doba.